

WYMAGANIA EDUKACYJNE DLA KLASY VI SP.

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

MÓWIENIE

- buduje wypowiedzi na temat,
- formułuje odpowiednie do sytuacji komunikacyjnej pytania i odpowiedzi,
- przedstawia swoje zdanie w dyskusji,
- zna zasady kulturalnej rozmowy,
- stosuje w opowiadaniu wypowiedzenia proste i rozwinięte, pojedyncze i złożone,
- wprowadza dialog w mowę opowieściową,
- mówi o swoich przeżyciach w danej sytuacji, nazywa przeżycia bohatera literackiego,
- nazywa cechy bohatera, wyciąga proste wnioski dotyczące jego postępowania,
- wygłasza z pamięci teksty poetyckie lub prozatorskie,
- jako nadawca i odbiorca komunikatu korzysta z niewerbalnych środków wyrazu,
- stara się stosować do podstawowych zasad poprawności językowej.

CZYTANIE

- czyta odpowiednio dobrane teksty literackie i rozumie ich treść,
- rozróżnia narrację pierwszo- i trzecioosobową,
- rozumie zależność między użytymi w tekście środkami stylistycznymi a jego treścią,
- wyróżnia postać mówiącą w różnych gatunkach i rodzajach literackich,
- rozróżnia pojęcia *fabuła*, *akcja*, *wątek*,
- wie, czym się różni opowiadanie od powieści,
- dostrzega podobieństwa i różnice między światem przedstawionym w literaturze a rzeczywistością,
- odczytuje teksty kultury: komiks, obraz, rzeźbę,
- zauważa podobieństwa i różnice między utworem literackim a jego adaptacją filmową czy teatralną,
- zauważa w tekście reklamy słownictwo wyrażające perswazję.

SŁUCHANIE

_ słucha wypowiedzi rozmówców,
_ dokonuje przekładu intersemiotycznego wysłuchanego komunikatu, np. wykonuje ilustrację do tekstu, piosenki.

PISANIE

_ buduje dłuższe wypowiedzi za pomocą różnych wypowiedzi pojedynczych i złożonych,
_ wplata dialog w tekst narracyjny,
_ redaguje opowiadanie twórcze i odtwórcze,
_ wypełnia druki urzędowe i pocztowe,
_ opisuje wskazane elementy dzieła plastycznego,
_ streszcza tekst w porządku chronologicznym,
_ nazywa cechy charakteru i osobowości postaci literackiej,
_ komponuje plan wypowiedzi,
_ przestrzega podstawowych zasad poprawności ortograficznej i interpunkcyjnej

oraz estetyki redagowanej wypowiedzi.

NAUKA O JĘZYKU

_ stosuje wiedzę językową w zakresie:

- fonetyki (zna pojęcie głoski i litery; dostrzega różnicę między głoską dźwięczną i bezdźwięczną, nosową i ustną, twardą i miękką, między zapisem a wymową głoski; dzieli wyrazy na sylaby),
- słownictwa i słowotwórstwa (dopasowuje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne; potrafi zastosować wybrane związki frazeologiczne pochodzenia biblijnego, mitologicznego, przysłowia; rozumie znaczenie wyrazów; z pomocą nauczyciela wyróżnia części w budowie słowotwórczej wyrazu),
- fleksji (z pomocą nauczyciela rozpoznaje formę i funkcję odmiennych części mowy; wskazuje nieodmienne części mowy),
- składni (z pomocą nauczyciela rozpoznaje części zdania, zna ich funkcję składniową; odróżnia zdanie złożone współrzędnie od zdania złożonego podrzędnie).

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który:

MÓWIENIE

- _ uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej,
- _ buduje spójne, logiczne wypowiedzi, posługując się poprawnym słownictwem,
- _ przedstawia swoje stanowisko w dyskusji, dobierając rzeczowe argumenty,
- _ stosuje się do zasad kulturalnej dyskusji,
- _ opowiada, stosując różnego rodzaju wypowiedzenia,
- _ wzbogaca opowiadanie dialogiem; stosuje opis własnych przeżyć, mówi o przeżyciach bohatera literackiego,
- _ charakteryzuje bohatera literackiego, formułuje ocenę jego postępowania,
- _ wygłasza teksty poetyckie i prozatorskie, stosując się do zasad poprawnej artykulacji oraz intonacji i zwracając uwagę na warstwę znaczeniową tekstu,
- _ świadomie korzysta z niewerbalnych środków komunikacji, takich jak gest, mimika twarzy, intonacja, pauza, dostosowując je do rodzaju komunikatu, jego odbiorców, celu wypowiedzi,
- _ stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej, tak aby jego wypowiedzi były zrozumiałe dla odbiorcy.

CZYTANIE

- _ czyta ze zrozumieniem teksty literackie na poziomie semantycznym i samodzielnie rozwiązuje niektóre zadania świadczące o rozumieniu tekstu na poziomie krytycznym,
- _ analizuje zależność między użytymi w utworze środkami stylistycznymi a jego treścią,
- _ wyjaśnia pojęcia *fabuła*, *akcja*, *wątek*,
- _ wyróżnia rodzaje powieści,
- _ wnioskuje na temat otaczającej go rzeczywistości oraz miejsca człowieka w świecie na podstawie wybranych tekstów literackich,
- _ odczytuje plakat,
- _ dostrzega zależności między dziełem literackim a jego adaptacją,
- _ zauważa różnice w realizacji tego samego tematu i motywu w różnych dziedzinach sztuki oraz w różnych formach wypowiedzi artystycznej,
- _ dostrzega mechanizmy oddziaływania reklamy na jej odbiorcę.

SŁUCHANIE

_ uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej przez uważne słuchanie wypowiedzi rozmówców,

_ dokonuje przekładu intersemiotycznego wysłuchanego komunikatu na taką formę, jak: słuchowisko, scenka dramatyczna itp.

PISANIE

_ stara się zachować poprawność językową i stylistyczną dłuższych wypowiedzi zbudowanych za pomocą różnych typów wypowiedzeń,

_ konstruuje teksty informacyjne oraz teksty o charakterze instrukcji,

_ redaguje podanie, życiorys, samodzielną prostą notatkę,

_ za pomocą odpowiedniego słownictwa wkomponowuje opis przedmiotu, miejsca, cech bohatera w opowiadanie twórcze lub odtwórcze,

_ podejmuje próby spójnego opisu dzieła plastycznego,

_ niezależnie od budowy utworu streszcza tekst w porządku chronologicznym, szczegółowo relacjonuje przedstawione wydarzenia,

_ podejmuje próbę opisu postaci rzeczywistej lub literackiej, uwzględniając jej cechy charakteru i osobowości,

_ stosuje zasady estetyki, graficznej organizacji tekstu oraz poprawności ortograficznej i interpunkcyjnej redagowanych wypowiedzi.

NAUKA O JĘZYKU

_ stosuje wiedzę językową w zakresie:

– fonetyki (dzieli wyrazy na litery i głoski, rozpoznaje głoski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe, twarde, miękkie; dzieli wyrazy na sylaby i potrafi przenieść wyraz do następnej linijki zgodnie z obowiązującymi zasadami; dostrzega różnicę między zapisem a wymową głosek),

– słownictwa i słowotwórstwa (posługuje się słownictwem bliskoznacznym, wyrazami przeciwstawnymi, wybranymi związkami frazeologicznymi pochodzenia biblijnego i mitologicznego, przysłowiami; rozumie znaczenie wyrazów; wyjaśnia sens niektórych neologizmów i archaizmów; zna pojęcia *wyraz podstawowy* i *pochodny*; wyróżnia podstawę słowotwórczą, formant, rdzeń),

– fleksji (rozpoznaje w wypowiedzeniu odmienne i nieodmienne części mowy, rozpoznaje formę odmiennych części mowy),

– składni (rozpoznaje części zdania; wyróżnia w zdaniu orzeczenie imienne i czasownikowe; zna rodzaje podmiotu; odróżnia zdania złożone podrzędnie i współrzędnie, spójnikowo i bezspójnikowo).

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który:

MÓWIENIE

_ świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej,

_ buduje spójne i poprawne pod względem językowym wypowiedzi, zróżnicowane stylistycznie w zależności od intencji nadawcy oraz adresata,

_ uczestniczy w dyskusji na podany temat, przedstawia logiczne, rzeczowe argumenty poparte odpowiednimi przykładami i stosuje perswazję językową nieprzekraczającą granic kulturalnej rozmowy, tak aby przekonać pozostałych jej uczestników do przyjęcia jego stanowiska,

_ wzbogaca wypowiedzi o niewerbalne środki wyrazu, dobrane odpowiednio do sytuacji komunikacyjnej,

- _ stosuje w swoich wypowiedziach dialog, opis przeżyć wewnętrznych,
- _ charakteryzuje bohatera literackiego; ocenia jego postawy i postępowanie, uwzględniając motyw działania,
- _ wygłaszając tekst poetycki lub prozatorski, stosuje pauzę, dobiera odpowiednio barwę i ton głosu, zaznacza akcenty logiczne, tak aby zwrócić uwagę odbiorcy na warstwę znaczeniową utworu,
- _ zwraca uwagę na poprawność językową i stylistyczną swoich wypowiedzi.

CZYTANIE

- _ czyta różne teksty literackie na poziomie krytyczno-twórczym,
- _ rozumie funkcję użytych w utworze środków stylistycznych oraz znaczenie postaci mówiącej w tekście,
- _ posługuje się terminami *fabuła, akcja, wątek*,
- _ wyróżnia cechy różnych rodzajów powieści i opowiadania,
- _ na podstawie analizy utworów literackich odkrywa podstawowe prawa dotyczące człowieka i otaczającego świata,
- _ analizuje treści pozaliterackich tekstów kultury,
- _ porównuje utwory literackie z ich adaptacją filmową lub teatralną,
- _ dostrzega zależność między realizacją tematu dzieła a jego tworzywem,
- _ wypowiada opinie na temat reklam i dostrzega werbalne oraz niewerbalne mechanizmy oddziaływania na odbiorcę.

SŁUCHANIE

- _ analizuje przenośny sens wysłuchanego tekstu,
- _ dokonuje w dowolnej formie przekładu intersemiotycznego wysłuchanego komunikatu.

PISANIE

- _ konstruuje wypowiedzi zróżnicowane stylistycznie w zależności od intencji nadawcy, odbiorcy komunikatu oraz sytuacji komunikacyjnej,
- _ stosuje słownictwo odpowiednie do rodzaju i celu wypowiedzi,
- _ wzbogaca tekst dialogiem charakteryzującym bohatera,
- _ redaguje opowiadanie twórcze z elementami opisu przeżyć wewnętrznych bohatera, notatkę, sprawozdanie,
- _ opisując dzieło plastyczne, zauważa jego sens przenośny,
- _ charakteryzuje postać literacką lub rzeczywistą, nazywa cechy jej charakteru, osobowości i usposobienia, zauważa motyw działania,
- _ dba o estetykę zapisu, poprawność językową i stylistyczną redagowanego tekstu.

NAUKA O JĘZYKU

- _ umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie:
 - fonetyki (dostrzega różnicę między wymową a zapisem głosek, oznacza miękkość głoski przez znak zmiękczenia oraz *i*),
 - słownictwa i słowotwórstwa (dobiera odpowiednio słownictwo bliskoznaczne w wypowiedzi w celu uniknięcia powtórzeń; stosuje w wypowiedziach pisemnych lub ustnych wyrazy przeciwstawne, związki frazeologiczne i przysłowia, a także powiedzenia związane z regionem; rozumie funkcję neologizmów i archaizmów w tekście, wyjaśnia ich sens; bada budowę słowotwórczą wyrazu; tworzy rodzinę wyrazów; tworzy definicję słowotwórczą wyrazu),

– fleksji (rozpoznaje odmienne i nieodmienne części mowy, nazywa je i określa formę gramatyczną, rozumie ich funkcję w zdaniu, poprawnie stosuje je w wypowiedzi, w szczególności formy czasowników zakończonych na *-no*, *-to*, nieregularnie odmieniających się rzeczowników, formy proklityczne i enklityczne zaimków, liczebniki w związku z rzeczownikiem),
– składni (rozpoznaje części zdania pojedynczego; nazywa typy orzeczenia – imienne i czasownikowe oraz podmiotu – gramatyczny, domyślny, logiczny, zbiorowy; rysuje wykres logiczny zdania pojedynczego; rozróżnia zdania złożone podrzędnie i współrzędnie; stosuje zasady interpunkcji wypowiedzenia pojedynczego i złożonego).

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:

MÓWIENIE

_ jako świadomy uczestnik sytuacji komunikacyjnej nawiązuje kontakt, podtrzymuje go oraz dobiera formę komunikatu w zależności od celu wypowiedzi i rodzaju odbiorcy,

_ różnicuje swoje wypowiedzi stylistycznie, dba o ich poprawność językową, korzysta z bogatego słownictwa, stosuje odpowiednio dobrane do sytuacji komunikacyjnej niewerbalne środki wyrazu, aby komunikat stał się w pełni czytelny dla odbiorcy,

_ aktywnie uczestniczy w dyskusji na tematy związane z rzeczywistością oraz dotyczące lektury; wprowadza w temat rozmowy; przekonuje do swojego zdania, udowadniając racje w sposób rzeczowy i logiczny; posługuje się informacją, cytatem z danego źródła; nawiązuje do wypowiedzi interlokutorów, wyciąga wnioski, dokonuje podsumowania rozmowy, modyfikuje własne poglądy; dba o poprawność językową wypowiedzi oraz o przestrzeganie przez dyskutantów zasad kulturalnej rozmowy,

_ ubarwia wypowiedzi dialogiem, opisem przeżyć wewnętrznych, monologiem wewnętrznym postaci,

_ stosuje charakterystykę bezpośrednią bohatera, wykorzystując bogate słownictwo nazywające cechy; stosuje charakterystykę pośrednią uwzględniającą motywy działania postaci; dokonuje oceny moralnej bohatera w odwołaniu do uniwersalnych wartości etycznych,

_ wygłaszając tekst poetycki lub prozatorski z pamięci, podejmuje próbę jego interpretacji głosowej,

_ dokonuje autokorekty językowej i stylistycznej wygłaszanego komunikatu.

CZYTANIE

_ odczytuje tekst poetycki i prozatorski na poziomie przenośnym i symbolicznym,

_ analizując konstrukcję i warstwę znaczeniową utworu, bierze pod uwagę funkcję osoby mówiącej w tekście,

_ badając strukturę świata przedstawionego, dostrzega mechanizmy rozwoju fabuły, akcji, głównych wątków utworu prozatorskiego,

_ na podstawie analizy utworów literackich podejmuje próbę interpretacji znaczenia i miejsca człowieka w świecie,

_ odczytuje inne odpowiednio dobrane teksty kultury na poziomie krytyczno-twórczym,

_ analizuje treść oraz tworzywo adaptacji filmowej lub teatralnej dzieła literackiego,

- _ bada zależność między twórczym dziełem a realizacją tego samego tematu lub motywu w różnych dziedzinach sztuki,
- _ wyjaśnia mechanizmy oddziaływania reklam.

SŁUCHANIE

- _ dostrzega przenośny sens wysłuchanego tekstu,
- _ tworzy własne utwory inspirowane wysłuchanym tekstem,
- _ potrafi sporządzić notatkę w wybranej przez siebie formie na podstawie wysłuchanego tekstu.

PISANIE

- _ pisze różnorodne wypowiedzi, dostosowane do sytuacji komunikacyjnej, poprawne pod względem językowym, stylistycznym, ortograficznym oraz interpunkcyjnym,
- _ wprowadza do dialogu słowa narratora dystansującego się wobec wypowiedzi i działań bohaterów,
- _ pisze opowiadanie twórcze z elementami opisu sytuacji, list oficjalny, notatkę w formie ciągłej, mapy mentalnej, schematu,
- _ wyjaśnia treści przenośne i symboliczne oraz konteksty interpretacyjne w opisie dzieła plastycznego,
- _ w sposób pełny i przemyślany charakteryzuje postać literacką lub rzeczywistą, przedstawia wszystkie możliwe motywy jej działania, ocenia postępowanie w odniesieniu do wartości etycznych,
- _ poprawia własne błędy językowe i stylistyczne.

NAUKA O JĘZYKU

- _ sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie:
 - fonetyki (stosuje wiadomości dotyczące różnicy między zapisem a wymową głosek oraz funkcji głoski *i* w wyrazie),
 - słownictwa i słowotwórstwa (korzysta z bogatego zasobu słownictwa, stosując wyrazy bliskoznaczne; dba o poprawność stylistyczną tekstu; ilustruje wypowiedzi odpowiednio dobranymi związkami frazeologicznymi i przysłowiami; wyjaśnia znaczenie wyrazów na podstawie ich etymologii; wyjaśnia zmiany znaczenia wyrazów; bada funkcję neologizmów i archaizmów w tekście; analizuje budowę słowotwórczą wyrazu; porządkuje rodziny wyrazów),
 - fleksji (poprawnie używa w wypowiedzeniach ustnych i pisemnych form odmiennej i nieodmiennej części mowy, analizuje ich funkcję w zdaniu; dokonuje rozbioru gramatycznego wypowiedzenia pojedynczego),
 - składni (dokonuje analizy logicznej wypowiedzenia pojedynczego; rysuje wykresy logiczne zdań pojedynczych z różnymi typami orzeczeń i podmiotów, schematy wypowiedzeń złożonych współrzędnie i podrzędnie; rozpoznaje i konstruuje zdania bezpodmiotowe; dba o poprawność interpunkcyjną wypowiedzeń pojedynczych i złożonych).

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który:

MÓWIENIE

- _ buduje twórcze, bezbłędne pod względem językowym, dostosowane do sytuacji komunikacyjnej wypowiedzi, w których się swobodnie posługuje werbalnymi i niewerbalnymi środkami wyrazu,

- _ rozpoczyna i podtrzymuje dyskusję na tematy związane z lekturą; rzeczowo, z zachowaniem zasad kulturalnej rozmowy ocenia stanowiska dyskutantów i podaje propozycje rozwiązania problemów,
- _ swobodnie się posługuje różnymi formami opowiadania i opisu,
- _ w sposób pełny i logiczny charakteryzuje bohatera lektury,
- _ wygłaszając tekst z pamięci, dokonuje jego interpretacji głosowej.

CZYTANIE

- _ odczytuje sens utworów poetyckich, prozatorskich i innych dzieł kultury (również spoza listy lektur przewidzianej programem nauczania) na poziomie krytyczno-twórczym, uwzględniając ich strukturę i treści przenośne oraz symboliczne; odwołuje się do kontekstów kulturowych.

SŁUCHANIE

- _ analizuje i wykorzystuje w nowych sytuacjach komunikacyjnych informacje wybrane z wysłuchanego tekstu,
- _ analizuje i interpretuje przenośny sens wysłuchanego tekstu artystycznego.

PISANIE

- _ swobodnie się posługuje wszystkimi przewidzianymi w programie formami wypowiedzi pisemnej, a ponadto tworzy własne teksty, ciekawe pod względem treści i stylu, bezbłędne językowo,
- _ formułuje wypowiedzi na temat przeczytanych lektur (także spoza listy lektur przewidzianych programem nauczania).

NAUKA O JĘZYKU

- _ świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści przewidzianych programem nauczania fonetyki, słownictwa i słowotwórstwa, fleksji oraz składni;
- przestrzega norm poprawnościowych w formułowanych wypowiedziach,
- _ samodzielnie poszerza wiedzę językową o treści spoza programu nauczania w klasie VI.